

Tjänsteställe, handläggare
Staben Ekonomi, Lennart Frommegård

Sammanträdesdatum
2024-10-15

FöredragningsPM
Dnr: 24RS7238

Organ
Regionstyrelsens arbetsutskott

Svar på remiss SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Förslag till beslut

Regionstyrelsens arbetsutskott föreslår regionstyrelsen besluta

att förslaget till svar godkänns som Region Örebro läns svar till finansdepartementet.

Sammanfattning

Utjämningskommittén, tillsatt av den svenska regeringen den 28 april 2022, har genomfört en omfattande översyn av systemet för kommunalekonomisk utjämning och LSS-utjämningen. Denna översyn syftar till att garantera jämförbara ekonomiska villkor för välfärdstjänster över hela Sverige, oavsett lokala skillnader i skatteintäkter och demografiska förhållanden.

Utjämningskommitténs förslag innebär betydande uppdateringar och förändringar i syfte att öka precisionen och rättvisan i systemet. Förändringar föreslås träda i kraft från och med 1 januari 2026.

Delsystemen för inkomstutjämning och kostnadsutjämning hanterar och omfördelat de största summorna. Inkomstutjämningen syftar till att kompensera för skillnader i skattekraft. Det är också via inkomstutjämningen som den största delen av statens finansiering av kommunsektorn sker.

Grunden för kostnadsutjämningen är att de offentliga tjänsterna kostar olika mycket att tillhandahålla beroende av strukturella omständigheter bortom enskilda kommuners och regioners kontroll. När det gäller regionerna kan det till exempel handla om höga kostnader för hälso- och sjukvård på grund av en hög andel äldre invånare. Det kan också handla om höga kostnader för kollektivtrafik till följd av att många invånare finns samlade på en liten yta. Genom att kompensera för den här typen av opåverkbara strukturella förhållanden bidrar kostnadsutjämningen till att skapa likvärdiga ekonomiska

Tjänsteställe, handläggare
Staben Ekonomi, Lennart Frommegård

Sammanträdesdatum
2024-10-15

FöredragningsPM
Dnr: 24RS7238

förutsättningar för att tillhandahålla välfärd i alla delar av landet.

Utöver översyn av utjämningsystemet har utjämningskommittén haft i uppdrag att utvärdera de riktade statsbidragen samt föreslå åtgärder för att motverka höga och ökande skattesatser i kommuner och regioner.

Regionstyrelsen i Region Örebro län föreslås lämna följande yttrande:

Regionen instämmer i uppfattningen att kommuner och regioner ska ha likvärdiga ekonomiska förutsättningar för att leverera välfärdstjänster, över hela landet, trots skillnader i skattekraft samt olika demografiska förutsättningar. Ett väl fungerande utjämningsystem är en förutsättning för det.

Utjämningskommitténs arbete är omfattande och kommittén föreslår uppdateringar och förändringar i systemet för att förbättra träffsäkerhet och rättvisa i inkomst- och kostnadsutjämnningen. Regionen är positiv till den omfattande utvärdering som skett och finner att det, till följd av systemets komplexitet, är svårt att hävda att någon faktor i förslaget ska adderas, tas bort eller ändras med effekt att öka träffsäkerheten och rättvisan i modellen. Regionen är vidare positiv till att uppdateringar i systemet föreslås.

Regionstyrelsen noterar dock att föreslagna justeringar och dess effekter inte får full ekonomiskt genomslag. Till exempel dämpas den ekonomiska omfördelningen av föreslagna förändringar inom inkomstutjämningsystemet kraftigt, genom att staten endast finansierar effekter av förändringar som ryms inom statens budgetanslag. Den överskjutande delen som uppstår till följd av föreslagna justeringar regleras i stället med en regleringsavgift som fördelas mellan regionerna. Avgiften fastställs med ett enhetligt belopp per invånare, det vill säga en annan fördelningsgrund än de olika förutsättningar som inkomstutjämningsystemet skall utjämna för. En begränsning av de ekonomiska effekternas genomslag finns även inom kostnadsutjämningsystemet, där effekternas omfattning begränsas till 750 kronor per invånare. Regioner som utifrån förslagen får negativa ekonomiska effekter som överstiger 750 kronor per invånare erhåller ett fast införandebidrag som motsvarar den överskjutande differensen. Det fasta införandebidraget finansieras av övriga regioner med en fast införandeavgift.

Avseende frågan om riktade statsbidrag har regionstyrelsen grunduppfattningen att regionsektorn som helhet tjänar på stabila planerings- och finansieringsförutsättningar. En större andel av statsbidragssummor borde

Tjänsteställe, handläggare
Staben Ekonomi, Lennart Frommegård

Sammanträdesdatum
2024-10-15

FöredragningsPM
Dnr: 24RS7238

därför vara generella statsbidrag eller sektorsbidrag. Regionstyrelsen står därför bakom huvudprincipen att statsbidrag ska vara generella.

Regionen står i huvudsak bakom utjämningskommitténs förslag avseende kriterier för riktade statsbidrag. Det skulle vara en förbättring om de riktade statsbidrag hade ett bredare användningsområde än idag, då behoven kan variera mellan regionerna. Det är positivt om de riktade statsbidragen är tidsbestämda och har en tydlig plan för avveckling eller infasning i det generella statsbidraget redan när de införs. Vidare bör statsbidragen utformas så att den administration de skapar i användarledet kan minimeras. Det kan till exempel åstadkommas genom att kommuner och regioner får en samordnande motpart/myndighet som administrerar och betalar ut bidraget, att riktade statsbidrag inte ska behöva rekvideras i de fall andelen bidrag per region är specificerat i beslutet, samt att delredovisningar inte ska begäras. Regionen anser i enlighet med utjämningskommittén att riktade statsbidrag ska vara av en tillräcklig storlek för att kunna finansiera insatser av betydelse.

Regionen står bakom utjämningskommitténs slutsats om att ett kontinuerligt arbete för att bedriva den kommunala verksamheten effektivt kan motverka höga och ökande skattesatser. Effektiviseringsarbete med ständiga förbättringar är något som måste pågå kontinuerligt. Mot bakgrund av det är regionen positiv till förslaget att Rådet för främjande av kommunala analyser får ökade resurser för att bidra med möjligheter till jämförelser och analyser av effektivitet.

Konsekvenser för miljö-, barn- och jämställdhetsperspektiven

Svaret har ingen påverkan på miljö-, barn-, eller jämställdhetsperspektiven

Ekonomiska konsekvenser

De ekonomiska effekterna av utjämningskommitténs förslag är positiva för Region Örebro län. År 2026 (år 1) uppgår effekten till ca 90 miljoner kronor inklusive införandebidrag. År 2028, när införandebidraget är fullt ut implementerat, har förändringen ökat till ca 150 miljoner kronor.

Beslutsunderlag

FöredragningsPM regionstyrelsens arbetsutskott 2024-10-15, Svar på remiss
SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Svar på remiss

Tjänsteställe, handläggare
Staben Ekonomi, Lennart Frommegård

Sammanträdesdatum
2024-10-15

FöredragningsPM
Dnr: 24RS7238

SOU 2024:50 Nätt och jämnt – Likvärdighet och effektivitet i kommunsektorn

Sammanfattning av SOU 2024:50 Nätt och jämnt, upprättad på Regionkansliets ekonomistab

Rickard Simonsson
Regiondirektör

Skickas till:
Regionstyrelsen